יום ב', ח' בחשון תשס"ד (03 בנובמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מעשה הברחת והצלת יהודי דנמרק בימים החשוכים של חורבן היהודים באירופה ראוי שיסופר עוד ועוד. אמנם מבצע זה התרחש בימי חודש תשרי (אוקטובר 1943), אך כיוון שהמדינה בימים אלה מציין 60 שנה למבצע זה, גם אנחנו רצינו לתרום את חלקנו לסיפור מעשה חסד וגבורה זה. איננו בטוחים שהרקע למעשה מוכר, והנה כמה פרטים...

יהודי דנמרק השתייכו לשכבות הבורגנות הזעירה והגבוהה, ורבים מהם הצטיינו בענפי מדע (נילס בור, כדוגמא), בספרות, באומנות ובעיתונות; גם שירתו את המדינה במשרות בכירות בבנקאות ובמינהל. שיעור נישואי התערובת היה **מן הגבוהים בעולם**. במאה ה- 20 היו רובם של 6000 יהודי דנמרק מרוכזים ב**קופנהגן** הבירה.

בשנות ה- 30 נדרשה הקהילה היהודית בדנמרק, כבכל הארצות הגובלות עם גרמניה, להתגייס לעזרת הפליטים היהודים. בשנת 1940 הקימה הקהילה את 'ועד 4 במאי' ובאמצעותו דאגה לפליטים, בשיתוף עם מספר ועדים אחרים של לא-יהודים, שהוקמו לאותה מטרה. היו בין הפליטים חברי ארגון 'החלוץ' (כ- 1500) שעבדו במשקי איכרים, ואחדים אף עסקו בדיג. כמה ימים לפני פרוץ המלחמה הביאו אירגוני נשים דניות קבוצות של "עליית הנוער" לדנמרק מגרמניה, אוסטריה וצ'כוסלובקיה. **מדיניות** ממשלת דנמרק כלפי הפליטים **היתה מסוייגת**. הבחינו הדנים, כבכל ארצות אירופה, בין פליטים 'פוליטיים' לבין פליטים אחרים, כלומר, יהודים. לפליטים הפוליטיים ניתנו זכויות עדיפות בדבר שהות בדנמרק ורשיון לעבודה.

בשנים 1934-1938 הלכו והחמירו החוקים והתקנות ביחס לפליטים, והוגברו הקשיים לכניסת זרים לא-סקנדינָוויים. רוב הפליטים היהודים שהגיעו (כ- 4500) לא שהו בדנמרק, אלא המשיכו בדרכם לארצות מֵעבר לים. בזמן הכיבוש הגרמני נותרו כ- 1500 מהם בדנמרק. למרות ההסתייגות הפורמלית של הדנים כלפי שאלת הפליטים, שקיבלה ביטוי גם בדיונים בפרלמנט הדני, הריגְסַדַג, הדגישו הממשלה והציבור בפומבי את התנגדותם לאנטישמיות וקיימו עם הקהילה היהודית פעולות הסברה בשאלה.

בשנים הראשונות לאחר שהגרמנים כבשו את דנמרק (ר"ח ניסן תש"ג) לא השתנה מצב היהודים. הדנים, בניגוד לנורווגים, **לא התנגדו לכיבוש התנגדות של ממש**, והגיעו לידי הסכם עם ממשלת גרמניה בדבר המשך הניהול הדמוקרטי של המדינה. הם קיימו מה שנקרא "מדיניות המשא ומתן", שאיפשרה להם קיום הממשלה, ואפילו קיום הצבא, וויתרו רק על ניהול מדיניות חוץ. היחסים בין דנמרק לרייך ה-III נמשכו על בסיס דיפלומטי. הסכם ממשלת דנמרק עם כוחות הכיבוש **כלל את התנאי שהגרמנים לא יפגעו ביהודים**. הגנה זו של הממשלה נשארה בתוקף גם בעיתות משברים בינה ובין ממשלת גרמניה.

כנגד לחץ הגרמנים בשאלת היהודים שהורגש לעתים וכנגד הסתה של המפלגה הנאצית הדנית הקטנה, פעל הציבור הדני בצורה החלטית, ובחורף תש"ב (1941-1942) התנהל ויכוח פומבי בשאלה בראשותו של התיאולוג פרופ' הֶל קוֹק. הוא הכריז שיש לדחות בצורה החלטית כל הצעה לפגוע ביהודים הדנים, כי אין זו שאלה של צדק ויחס של כבוד אל היהודים, אלא של שמירה על החירות ועל שלטון החוק הדני.

{ההמשך, בע"ה, מחר} [האנציקלופדיה של השואה]

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינו, אלוקים יכוננה עד עולם סלה."[תהלים מ"ח 9]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**

בשמחה ובטוב לב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל